

Prezentat de Președinte, dl. Kourmoulis face o expunere despre *Situația actuală a studiilor clasice în Grecia*, în completarea căreia D-sa răspunde la diferite întrebări puse de tovarășii : D. M. Pippidi, N. I. Barbu, Radu Vulpe, Traian Lăzărescu, Traian Costa și Petre Creția.

În încheierea ședinței, tov. acad. Graur aduce mulțumiri vorbitorului pentru prețioasele sale informații și-și exprimă bucuria că Societatea de studii clasice a avut prilejul să primească astăzi pe primul ei oaspe străin.

Totodată D-sa anunță pe cei prezenți că în luna iunie urmează să aibă loc ultima ședință ordinară înainte de vacanța de vară.

Bibliotheca scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana

Distrugerile suferite de orașul Leipzig în timpul ultimului război mondial au atins și casa de editură B. G. Teubner cu stocurile ei de cărți.

Pieirea edițiilor de texte din autorii greci și latini, cele mai bogate din lume, ale aceste edituri, reprezintă o grea pierdere. Savanții germani însă n-au rămas într-o atitudine de descuarajare și remnare în fața acestui dezastru, pe care noi îl resimțim ca și ei, ci cu sîrguința care-i caracterizează s-au și apucat să reediteze textele și să publice altele noi.

Aci ne vom ocupa de reeditarea și completarea lui Sextus Empiricus și Plutarchus, *Moralia*.

1) Sexti Empirici *Opera* rec. Hermannus Mutschmann † vol. III *Adversus Mathematicos* libros I-VI continens ed. J. Mau. *Indices* ad. vol. I—III adiecit K. Janáček, Lipsiae, 1954, IX + 404 pag.

Cărțile I—VI ale tratatului *Contra Matematicienilor*, de la ediția lui Immanuel Bekker din 1842, n-avuseseră parte de o ediție critică. Într-o scurtă prefață, editorul J. Mau expune felul cum a înțeles să stabilească textul, în continuarea edițiilor lui Mutschmann, a cărților VII—XI din acest tratat. El acceptă clasificarea manuscriselor dată de acesta, mai adaugă cîteva noi manuscrise, le colaționează pe cele mai multe personal pe fotocopii, unul, cel din Berlin (B), îl colaționează direct, iar pentru alte trei se bazează pe lecțiunile date în ediția Bekker, a căror exactitate a verificat-o pentru manuscrisul C. Astfel completează editarea operei lui Sextus Empiricus cu acest al treilea volum, care și în ordine cronologică este compus după cărțile VII-XI ale tratatului *Adversus Mathematicos*. Volumul se încheie cu un bogat *Indice*, compus de K. Janáček (pp. 180—404).

O scurtă notă introductivă explică principiile după care s-a călăuzit autorul în confecționarea Indicilor. În indicarea textelor, Janáček s-a bazat pe ordinea cronologică a operelor lui Sextus Empiricus : PH, AM VII-XI, AM I—VI. El marchează pînă și dacă în textele paralele, a intervenit o schimbare de terminologie. Cuvintele alese pentru acest *Indice*, spune autorul, sînt cele care privesc filozofia și științele în general, și crede că n-a omis cuvinte care ajută la înțelegerea lui Sextus.

Totuși credem că ar fi fost bine să ia în indicele său o serie de substantive și verbe care se referă la exemple tradiționale întrebuintate pentru a ilustra logica stoiciană, filozofia sceptică și filozofia în general. Astfel de cuvinte sînt : ἀσκήρ, γάλα, ἐναλος, ἔξαλος, ἐπιστύλιον, ἡμέρα, καπνός, καρδία, κίων, μαστός, οὐλή, ὄφις, πῦρ, πύργος, τοίχος, τρῶσις, φῶς, etc. etc. Aceasta nu împiedică însă folosul real pe care *Indicele* lui Janáček îl va aduce cercetătorilor filozofiei grecești.

2) Sexti Empirici *Opera* recensuit Hermannus Mutschmann † vol. I Ἱεραρχικῶν Ὑποτυπώσεων libros tres continens Editionem stereotypam emendatam curavit. Addenda et Corrigenda adiecit J. Mau, Lipsiae, 1958, XXXII + 221.

Ediția aceasta reproduce pe cea cu textul critic H. Mutschmann, apărută în 1912, fără a aduce vreo modificare tipografică. Noul editor, J. Mau, intervine la finele aparatului critic cu precizări, destul de puține la număr și subliniate, astfel încât se pot observa cu ușurință. Contribuția cea mai importantă sînt acele *Addenda et Corrigenda* (pp. 211–222) de la finele volumului, la care un mic pătrățel aflător pe marginea textului lui Mutschmann, face trimitere. O prefață a lui J. Mau, care urmează după cea a lui Mutschmann, explică noutățile ediției de față. Aceasta adaugă la manuscrisele lui Mutschmann, unul aflător în Biblioteca Academiei de Științe din Leningrad, scris în 1448, indicat de Mau cu sigla Ac și de care s-a ocupat M.A.F. Schangin în 1927 (PhW 47, 1927, 217–220). Mau stabilește că, manuscrisul Ac prezintă unele lecțiuni interesante și câteva lecturi bune în concordanță cu vechea traducere latină (T) din sec. XIV, deosebit de arhetipul comun (G) celorlalte manuscrise pe care le avem.

Volumul II. *Adv. Mathematicos* VII–XI este în lucru, și cu apariția lui, care sperăm să nu întârzie prea mult, vom avea iarăși întreaga operă de mare valoare pentru istoria filozofiei grecești post-aristotelice și a filozofiei în general, a lui Sextus Empiricus, pusă la punct după toate datele cele mai recente ale științei filologice și dotată cu un *Indice* care ușurează consultarea acestui neprețuit *Corpus* al filozofiei sceptice, cu importante informații privitoare la filozofiiile stoicienilor și epicurienilor.

3) Plutarchi *Moralia*, vol. VI. Fasc. 1 recensuit et emendavit C. Hubert † Additamentum ad editionem correctiorem collegit H. Drexler, Lipsiae, 1959, XXII + 205 pag.

4) Plutarchi *Moralia*, vol. VI. Fasc. 2. recensuit et emendavit M. Pohlenz. Editio altera quam curavit addendisq̄ue instruxit R. Westmann, Lipsiae, 1959, XII + 239 pag.

5) Plutarchi *Moralia*, vol. VI. Fasc. 3 recensuerunt et emendaverunt K. Ziegler et M. Pohlenz. Iterum recensuit K. Ziegler, Lipsiae, 1959, XIV + 53 pag.

Ediția lui Bernardakis a așa-numitelor *Moralia* de Plutarch, publicată tot de casa Teubner, făcuse bune servicii la timpul său, dar nu mai corespundea exigențelor unei ediții critice moderne. Primele trei volume erau epuizate încă dinainte de război, cînd editura Teubner hotărî republicarea unei ediții noi, însărcinînd numeroși eleniști cu această muncă plină de migală.

Astfel, vol. VI, pe care îl recenzăm aici, este opera a cinci savanți.

Stabilirea filiației manuscriselor, operație fundamentală pentru determinarea unui text critic, este mai complicată în cazul de față din cauza numărului considerabil de manuscrise conținînd operele lui Plutarch. Editorii au făcut această operație pentru fiecare grup de tratate cu toată sîrguința și competența care e garantată de numele lor, iar rezultatele au fost consemnate în prefață.

Pentru cineva care stă în afară și n-a studiat personal manuscrisele, o apreciere critică este foarte anevoioasă.

Fascicula 1 a volumului VI conține tratate privind în primul rînd filozofia platoniciană, fascicula 2 conține lucrările lui Plutarch cu caracter polemic, îndreptate împotriva stoicienilor și epicurienilor, iar fascicula 3 tratatul *De musica*, atribuit lui Plutarch, dar desigur apocrif. Toate au mare valoare informativă asupra sistemelor filozofice, pe care le putem studia acum pe textele științific editate și frumos prezentate de care am vorbit.

Aram M. Frenkian